

Socialdepartementet

Socialstyrelsen
106 30 Stockholm

Uppdrag att säkerställa en samordnad och behovsanpassad statlig kunskapsstyrning inom området psykisk ohälsa

Regeringens beslut

Regeringen beslutar att ge Socialstyrelsen i uppdrag att tillsammans med Läkemedelsverket, Statens beredning för medicinsk utvärdering (SBU), Statens folkhälsoinstitut (FHI) och Tandvårds- och läkemedelsförmånsverket (TLV) säkerställa en samordnad och behovsanpassad statlig kunskapsstyrning inom området psykisk ohälsa. I detta ingår även att utveckla, förstärka och behovsanpassa de insatser som bedrivs inom ramen för den struktur för uppföljning och utvärdering inom området psykisk ohälsa som myndigheten presenterade 2012 (dnr S2012/3905/FS).

Uppdraget ska genomföras i löpande dialog med samordningsfunktionen för regeringens plan för riktade insatser inom området psykisk ohälsa (PRIO) på Socialdepartementet. I uppdraget ska Socialstyrelsen även samråda med Nationell Samverkan för Psykisk Hälsa (NSPH) och Sveriges Kommuner och Landsting (SKL). I det arbete som rör tidiga insatser till barn och unga ska även samråd ske med Statens skolverk.

Arbetet som ska samordnas av Socialstyrelsen ska bedrivas på följande sätt:

- Myndigheterna ska göra en översiktlig bedömning av vilka kunskapsunderlag och eventuellt implementeringsstöd som behövs inom området psykisk ohälsa. Bedömningen ska främst ske utifrån en aktiv dialog med företrädare för verksamheter som bedriver hälso- och sjukvård och socialtjänst inom området, yrkesverksamma samt personer med patient-, brukar- och närståendeerfarenheter inom området.

- Utifrån bedömningen ska myndigheterna gemensamt och i nära samråd med företrädare för kommuner och landsting prioritera mellan de olika kunskapsstödande insatser som myndigheterna förfogar över och göra en planering för åren 2014–2016.
- Utifrån planeringen ska Socialstyrelsen samordna myndigheternas framtagande av det kunskapsunderlag och eventuellt implemteringsstöd som behövs.
- Kunskapsunderlagen ska samlas på webbplatsen Kunskapsguiden på Socialstyrelsen.

Socialstyrelsen får för detta ändamål använda 5 500 000 kronor under 2013 från utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg anslaget 1:8 Bidrag till psykiatri, anslagsposten 3 Till Kammarkollegiets disposition. Av dessa medel får 3 500 000 kronor användas för att utveckla och tillämpa den struktur för uppföljning och utvärdering som myndigheten presenterade 2012, t.ex. genom insatser för att tillgången på statistik över vårdtillfällen och åtgärder inom ramen för den psykiatriska tvångsvårdslagstiftningen ska öka.

Regeringen beslutar även att ge Socialstyrelsen i uppdrag att fortsätta förvalta och uppdatera webbplatsen Kunskapsguiden avseende kunskapsområdet Psykisk ohälsa samt att utvidga Kunskapsguiden till att omfatta även området missbruk och beroende. Socialstyrelsen får för utvidgningen av Kunskapsguiden till området missbruk och beroende använda 2 000 000 kronor från utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg anslaget 6:2 Åtgärder avseende alkohol, narkotika, doping, tobak samt spel, anslagsposten 9 Insatser för genomförande av ANDT-strategin för budgetåret 2013.

Medlen ska utbetalas engångsvis av Kammarkollegiet till Socialstyrelsen efter rekvisition. Rekvisitionerna ska hänvisa till det diarienummer som detta beslut har och ske senast den 1 december 2013. Medel som Socialstyrelsen inte har använt ska återbetalas till Kammarkollegiet senast den 31 mars 2014. Vid samma tidpunkt ska en ekonomisk redovisning över använda medel lämnas till Kammarkollegiet. Redovisningen ska referera till det diarienummer som detta beslut har.

Socialstyrelsen ska slutredovisa uppdragen till Regeringskansliet (Socialdepartementet) senast den 31 december 2015. Delredovisningar ska lämnas senast den 31 januari 2014 respektive 2015. Delredovisningarna ska hänvisa till det diarienummer som detta beslut har och redovisa hur tilldelade medel har används. Delredovisningen 2014 ska innehålla en redovisning av Socialstyrelsens behovsbedömning och planering av uppdraget i en eller flera delar som rapporten avser. Av planeringen ska framgå vilka aktörer som ska genomföra vilka insatser.

Ärendet

Regeringen beslutade i maj 2012 om en plan för riktade insatser inom området psykisk ohälsa, PRIO-planen. Planen gäller till 2016. Kompetensutveckling, kunskapsstöd och kvalitetsarbete är det ena av två prioriterade områden i handlingsplanen. För att målen i handlingsplanen ska uppnås är det nödvändigt att alla relevanta aktörer inom området mobiliserar och stödjer det långsiktiga utvecklingsarbetet. En sammanhållen, välplanerad och verksamhetsanpassad statlig kunskapsstyrning är ett viktigt led i detta.

Riksdagen har för budgetåret 2013 (prop. 2012/13:1 utg.omr. 9, bet. 2012/13:SoU1, rskr. 2012/13:115) beslutat att avsätta cirka 870 000 000 kronor för regeringens satsning på förbättringar inom psykiatriområdet (anslag 1:8 Bidrag till psykiatri). Regeringen avser att avsätta medel även 2014–2015 för att myndigheterna under den perioden ska lägga grunden för en långsiktig, samordnad och behovsanpassad kunskapsstyrning, under förutsättning att riksdagen avsätter medel för ändamålet. Belopp tar regeringen ställning till efter att ha tagit del av Socialstyrelsens delredovisning 2013.

Regeringen beslutade den 22 december 2010 om propositionen En samlad strategi för alkohol-, narkotika-, dopnings- och tobakspolitiken (prop. 2010/11:47). Riksdagen antog den samlade strategin den 13 mars 2011. Strategin anger mål, inriktning och prioriteringar för samhällets insatser under åren 2011–2015. Ett av de övergripande målen är att personer med missbruk eller beroende ska ha ökad tillgänglighet till vård och stöd av god kvalitet. För att detta ska uppnås är det av betydelse att kunskapsunderlag finns samlade och lätt tillgängliga för verksamheterna.

Närmare om uppdraget att samordna kunskapsstyrningen inom psykiatriområdet

Målgrupper

Uppdraget ska omfatta insatser till personer i alla åldrar med psykisk ohälsa. När bedömningen av behovet av kunskap pekar på att även närliggande områden måste omfattas för att behoven ska tillgodoses, ska så ske. Främst gäller det missbruk och beroende där det förekommer en omfattande samsjuklighet och där hälso- och sjukvårdens insatser ibland ges inom ramen för den specialiserade psykiatrin.

Uppdraget omfattar också insatser till barn och unga som riskerar att drabbas av allvarlig psykisk ohälsa. Inriktningen för detta arbete ska vara att öka verksamheternas möjligheter att identifiera riskgrupper och ge tidiga insatser. Arbetet bör bygga vidare på de insatser som gjorts inom ramen för Utvecklingscentrum för barn och unga (UPP) och ta hänsyn

till erfarenheter som gjorts inom ramen för det s.k. Psynkprojektet som bedrivs av Sveriges Kommuner och Landsting, SKL. En del av uppdraget är att lägga grunden för en struktur som kan stödja kommuner och landsting i arbetet med att använda resurserna effektivt och långsiktigt genom tidiga insatser till barn och unga. Här är kunskapsstöd och återkoppling av data från t.ex. Socialstyrelsen, Statens folkhälsoinstitut och Statens skolverk av stor vikt.

Kunskapsstödet innehåll

Arbetet ska omfatta de former och produkter som myndigheterna i dag använder för kunskapsstyrning. Här kan nämnas kunskapsöversikter, nationella riktlinjer, vägledningar, bedömningsinstrument och information, utbildningar m.m. Kunskapen bör, när det är relevant, kunna evidensgraderas utifrån skalor som är relevanta både för förebyggande insatser och insatser av behandlande och kompenserande karaktär.

Även regler som myndigheterna publicerar i sina författningssamlingar och stöd för rättstillämpningen ska omfattas av planeringen, liksom uppföljning och statistik. Detta gäller främst Socialstyrelsen som ska tillämpa och fortsätta utveckla den struktur för uppföljning och utvärdering som myndigheten presenterade i en rapport till regeringen 2012. (Regeringsuppdrag inom området psykisk ohälsa – plan för genomförande december 2012 dnr S2012/3905/FS.) Strukturen ska kompletteras med uppgifter om vilka indikatorer och mått verksamheterna och företrädare för patient- och brukarorganisationer anser är relevanta för att kunna följa om hälso- och sjukvårdens och socialtjänstens insatser tillgodoser behoven hos patienter och brukare.

Insatser när det gäller uppföljning och utvärdering ska främst prioriteras utifrån de mål som regeringen satt upp i PRIO-planen. Då tillgång till grunddata, mått och indikatorer är avgörande beståndsdelar i en fungerande kunskapsstyrning bedömer regeringen att vissa medel särskilt ska avsättas för de insatser som Socialstyrelsen genomför på detta område 2013. Syftet är både att stödja öppna jämförelser på nationellt nivå och att underlätta för verksamheterna att följa upp om de egna insatserna leder till att behoven hos brukare och patienter tillgodoses. Av särskild vikt är att Socialstyrelsen förbättrar tillgången på statistik över vårdtillfällen och åtgärder som vidtagits inom ramen för den psykiatriska tvångsvårdslagstiftningen.

Planeringen kan också omfatta produkter och arbetssätt som inte finns i dag men som det kan finnas behov av. Myndigheternas planering kan också innehålla systematiska arbetssätt för att identifiera kunskapsluckor eller utmönstra metoder som är verkningslösa eller kan ersättas med en evidensbaserad metod. I dessa delar bör uppdraget samordnas med SBU:s uppdrag att se över och utveckla Health Technology Assessment-nätverket (HTA) vad gäller stöd och samarbetsformer.

Arbetets genomförande

Det är av stor vikt att den statliga kunskapsstyrningen i så hög grad som möjligt anpassas till det som verksamheterna behöver för att kunna tillgodose behoven hos patienter och brukare. I uppdraget ingår därför att initiera en bred dialog om dessa behov.

Det är vidare centralt att de statliga myndigheterna och kommunernas och landstingens företrädare på ledningsnivå har ett nära samråd om prioriteringar och planering av den statliga kunskapsstyrningen utifrån de behov som identifierats. Socialstyrelsen ska tillsammans med övriga berörda myndigheter och SKL utveckla och pröva former för ett sådant samråd inom området psykisk ohälsa.

Uppdraget innebär att alla relevanta produkter som myndigheterna producerar inom ramen för sin kunskapsstyrning samlas på Kunskapsguiden. Genom att verksamheterna känner till var kunskapen finns och inte behöver söka den genom olika kanaler förväntas tillgängligheten öka.

I uppdraget ingår att tydliggöra hur projekt som myndigheterna redan har planerat förhåller sig till varandra och vilken prioritetsordning som är lämplig. Projekt som redan har finansiering och som en berörd myndighet anser är väsentliga kan påbörjas parallellt med detta uppdrag.

En central utmaning är att snabbt kunna sammanställa kunskap på begränsade områden där det finns ett särskilt behov. Planeringen ska därför föreslå sådana arbetssätt och då särskilt ta tillvara de erfarenheter som SBU har gjort genom SBU Alert och Upplysningstjänsten.

Planeringen ska också beröra hur erfarenheter kan tas tillvara från projekt som SKL bedrivit inom ramen för psykiatrisatsningen 2007–2011 samt hur befintliga projekt som SKL för närvarande bedriver kan påverka behovet av kunskapsunderlag och utvecklingsstöd.

Kunskapen ska tas fram utifrån de förutsättningar som finns i verksamheterna att omsätta den bästa tillgängliga kunskapen och även ta hänsyn till behov av strukturutveckling när det gäller t.ex. kompetensutveckling och lokal och regional uppföljning. SBU har utvecklat arbetssätt på dessa områden som bör tas tillvara i uppdraget.

Närmare om uppdraget som avser Kunskapsguiden

Kunskapsguiden består i dag av tre flikar; Äldre, Psykisk ohälsa och Evidensbaserad praktik. Detta uppdrag innebär att ytterligare en flik utvecklas; Missbruks- och beroendevård. Skälen för att särskilt prioritera detta område och i så hög grad som möjligt bedriva gemensamt kunskapsstöd för psykisk ohälsa, missbruk och beroende har beskrivits ovan.

Detta uppdrag innebär också att Socialstyrelsen ska fortsätta förvalta den befintliga fliken Psykisk ohälsa.

En inriktning i arbetet med Kunskapsguiden ska vara att nya kunskapsunderlag som tas fram ska kunna bedömas och publiceras inom tre veckor.

I arbetet med att utveckla Kunskapsguiden är det viktigt att även andra initiativ för kunskapsspridning tas tillvara. En viktig princip för Kunskapsguiden ska därför vara att det finns länkar till andra webbplatser med relevant material. Det finns vidare kunskapsunderlag som tas fram av SKL och en del av arbetet kring Kunskapsguiden blir att föra en dialog med SKL kring detta. Exempelvis den kunskap och erfarenhet som genererats genom utvecklingsarbetet kunskap till praktik.

På regeringens vägnar

Göran Hägglund

Anders Printz

Likalydande till
Läkemedelsverket
Statens beredning för medicinsk utvärdering
Statens folkhälsoinstitut
Tandvårds- och läkemedelsförmånsverket

Kopia till

Statsrådsberedningen/SAM
Finansdepartementet/BA
Utbildningsdepartementet/S
Regeringskansliets förvaltningsavdelning
Regeringskansliets internrevision
Socialutskottet
Kammarkollegiet
Myndigheten för Vårdanalys
Statens skolverk
Nationell Samordning för Psykisk Hälsa (NSPH)
Sveriges Kommuner och Landsting